

## Öğretmen Adaylarının Kariyer Planları, Yaşadıkları Kariyer Kararsızlıkları ve Bununla Baş Etme Stratejileri

Career Plans, Career Indecision and Strategies for Coping with Career Indecision among Teacher Candidates

Tansu Mutlu<sup>1</sup>, Fidan Korkut-Owen<sup>2</sup>, Serap Özdemir<sup>3</sup>,  
Özlem Ulaş-Kılıç<sup>4</sup>

**Öz.** Bu araştırmanın amacı; beliren yetişkinlik dönemindeki öğretmen adaylarının kariyer planlarının neler olduğunu, hangi konularda kariyer kararsızlığı yaşadıklarını ve bununla nasıl baş ettiklerini incelemektir. Araştırmaya toplam 85 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcıların 77'si dördüncü, yedisi ise üçüncü sınıf öğrencisidir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılarak yapılan çalışmada açık uçlu sorularla veri toplanmıştır. Veriler içerik analizi aracılığı ile değerlendirilmiştir. Katılımcıların kariyer planlarının başında atanmanın geldiği, bunu yüksek lisans yapma, özel kurumda çalışma ve kendi iş yeri açmanın izlediği anlaşılmıştır. Kariyer kararsızlığı yaşanan konuların başında seçenekler arasında ikilem yaşamak gelmekte onu atanamamaları halinde ne yapacaklarını bilememeleri, öğretmenliğin kendilerine ve kariyer planlarına uygunluğuna ilişkin kararsızlıkları izlemektedir. Katılımcıların kariyer kararsızlığı ile baş etmede en fazla hazırlık yapma, bilgi araştırma ve kendini yönetme gibi etkili yolları kullandıkları, ayrıca tanıdıklara ya da uzmanlara danışma, bilgi ve duygu desteği aramayı denedikleri anlaşılmaktadır. Bulgular alan yazın ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler.** kariyer kararsızlığı, kariyer kararsızlığıyla baş etme stratejileri, kariyer planlama, öğretmen adayları

**Abstract.** The purpose of this study is to examine the career plans, the level of career indecision and the strategies of career indecision of the teacher candidates. A total of 85 students enrolled in current study. 77 of the participants were in their final year of university and seven of the participants were third grade students. Data were collected with open-ended questions in current study by using phenomenological method. The qualitative data were evaluated through content analysis. When the participants' statements about their career plans are examined, the participants aim to be appointed as the first, secondly to have a master's degree, and thirdly to work in a private institution and finally to hang out their shingle. Teacher candidates experience career indecision since they remain between the dilemma of career alternatives, do not know what to do in case they cannot be assigned and interrogate the suitability of the teaching profession for themselves. Participants use productive coping strategies such as information seeking, self-reliance/regulation and accommodation. In addition, they use the strategies of instrumental help-seeking and emotional help-seeking, getting support in consultation with others. The findings were discussed in light of the literature and suggestions were presented.

**Keywords.** career indecision, strategies for coping with career indecision, career plans, teacher candidates

**Arş. Gör. Tansu Mutlu**

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eskişehir, Türkiye, e-mail: [tansumutlu@gmail.com](mailto:tansumutlu@gmail.com)

**Prof. Dr. Fidan Korkut-Owen**

Bahçeşehir Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, İstanbul, Türkiye, e-mail: [fidan.korkut@es.bau.edu.tr](mailto:fidan.korkut@es.bau.edu.tr)

**Dr. Öğr. Üyesi Serap Özdemir**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Burdur, Türkiye, e-mail: [sozdemir@mehmetakif.edu.tr](mailto:sozdemir@mehmetakif.edu.tr)

**Dr. Öğr. Üyesi Özlem Ulaş Kılıç**

Giresun Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Giresun, Türkiye, e-mail: [ozlemulass@gmail.com](mailto:ozlemulass@gmail.com)

Geliş/Received: 06.05.2019/05.06.2019

Düzeltilme/Revision: 24.05.2019/05.24.2019

Kabul/Accepted: 30.05.2019/05.30.2019



Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği  
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association  
Genel Merkez / Central Office

Kariyer gelişimi, yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve bu süreç içinde kariyer kararlarının alındığı ve kariyer gelişiminde ilerlemelerin olduğu farklı dönemler bulunmaktadır. Bu dönemlerden birisi de üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu beliren yetişkinlik dönemidir (Amir ve Gati, 2006; Di Fabio ve ark., 2013; Fouad ve ark., 2006; Kelly ve Lee, 2002; Saka ve Gati, 2007). Onlu yaşların sonlarında başlayıp yirmili yaşların ortalarına ve hatta sonuna kadar süren beliren yetişkinlik dönemindeki (Arnett ve Eisenberg, 2007) bireyler yaşama bakış açılarını düzenleme, eş seçme ve kariyer gelişimlerini hızlandırma, kimlik arayışlarında bulunma gibi kendilerine özgü özellikler göstermektedir (Arnett, 2004). Bir başka deyişle beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencileri eğitsel, kişisel, sosyal ve kariyer gelişim alanlarında çeşitli deneme davranışlarında bulunarak kendi yaşamlarına yön vermekte ve kimliklerini keşfetme yoluna gitmektedirler. Bu süreç incelendiğinde, beliren yetişkinlerin çeşitli nedenlerden dolayı kişisel, sosyal, eğitsel ve kariyer gelişim alanlarında pek çok sorunla karşılaştığı görülmektedir. Hem yurtdışında hem de Türkiye’de öğrenim gören beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin yaşadıkları sorunların başında; mezuniyet sonrası ilişkin kaygı, bir başka deyişle gelecek kaygısı ve kariyerle ilgili kararsızlık (Dursun ve Aytaç, 2012; Güldü ve Ersoy-Kart, 2017; Lucas ve Berkel, 2005; Miller ve Rottinghaus, 2014; Şahin, Şahin Fırat, Zoraloğlu ve Açıkgöz, 2009) gelmektedir. Yurtdışında (Kelly ve Pulver, 2003; Penn ve Lent, 2018) ve Türkiye’de yapılan çalışmalarda (Aydın, Sarıer, Uysal, Aydoğdu Özoğlu ve Özer, 2014; Büyükgöze Kavas ve Topkaya, 2014; Büyükgöze Kavas ve Yerin Güneri, 2011; Yıldız Akyol ve Bacanlı, 2019) beliren yetişkinlik döneminde olan üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunlarının içerisinde özellikle kariyer seçimi konusunda kararsızlık yaşadıkları belirtilmektedir. Üniversite bünyesinde psikolojik danışma hizmeti veren psikolojik danışma birimlerine başvuran üniversite öğrencilerinin hizmet almayı talep ettikleri alanlar içerisinde kariyer kararsızlığı öncelikli olarak yer almaktadır (Lucas ve Berkel, 2005). Beliren yetişkinlik döneminde olan üniversite öğrencilerinin kariyer kararsızlığı yaşaması pek çok araştırmacıyı öncelikle bu kavramı tanımlamaya ve sonrasında kariyer kararsızlığıyla ilgili değişkenlerin rolünü incelemeye itmiştir. Alan yazında, kariyer kararsızlığı ile ilgili farklı tanımlara rastlanmaktadır. Sampson, Robert, Reardon, Peterson ve Lenz, (2004), kariyer kararsızlığını, bireylerin seçim için gerekli bilgilerden yoksun olmalarından dolayı karar verememeleri durumu olarak tanımlamaktadır. Benzer olarak üniversite öğrencilerine yönelik Germeijs ve DeBoeck (2003)

tarafından yapılan tanıtımda kariyer kararsızlığı, çeşitli nedenlerden dolayı belli bir kariyere yönelik karar verememe durumu biçiminde ele alınmaktadır. Kariyer kararsızlığı, kişisel, kişilerarası ve çevresel etmenler aracılığı ile tetiklenen çatışmalar ve ikilemler içerdiği için stresli bir durum olarak da ele alınmaktadır (Argyropoulou, Sidiropoulou-Dimakakou ve Besevegis, 2007; Creed, Hood, Praskova, ve Makransky, 2016; Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2016). Farklı tanımlar olduğu gibi araştırmalar da kariyer kararsızlığının farklı boyutlarına odaklanmaktadır. Gati, Krausz ve Osipow (1996) kariyer kararsızlığını, karar kuramını temel alarak hazır olmama, bilgi eksikliği ve bilgi tutarsızlığı olmak üzere üç faktörlü yapı ile açıklamışlardır. Saka, Gati ve Kelly (2008) başka bir çalışmada kariyer güçlüğüne karamsar görüşler, kaygı ve benlik kavramı, kimlik olmak üzere üç faktörlü yapı ile belirlemişlerdir. Kelly ve Lee (2002) ise kariyer kararsızlığını altı faktör ile açıklamışlardır. Bunlar; bilgi eksikliği, bilgi ihtiyacı, kişisel özelliklerle ilgili kararsızlık, başkalarıyla çatışma, kimlik dağınıklığı ve tercih kaygısıdır.

Alan yazında beliren yetişkinlerin bu gelişim döneminde farklı kariyer gelişim ihtiyaçları olduğuna, pek çok üniversite öğrencisinin bu ihtiyaçları karşılamakta güçlük çekip çeşitli olumsuz duyguları deneyimlediklerine ve kariyer planlarının çeşitliliğine dikkat çekilmektedir. Yerin Güneri, Owen, Tanrıku, Dolunay Cuğ ve Büyükgöze Kavas (2016) tarafından yapılan araştırmada eğitim fakültesi öğrencilerinin kariyer gelişimi ihtiyaçlarının, iş dünyası hakkında bilgi edinme, üniversiteden iş yaşamına geçiş konusunda destek alma, kendilerini daha iyi tanıma, kariyer planı oluşturma ve stresle başa çıkma olduğu saptanmıştır. Beliren yetişkinlerin kariyer planlarına dair yapılan bir çalışmada ise öğretmen adaylarının yarısına yakınının mezuniyetten sonra lisansüstü eğitime devam etmek istediği, üçte birinin kamuda ve beşte birinin ise özel sektörde çalışmak istediği bulunmuştur (Ertem, Engin Demir ve Gökalp, 2017). Beliren yetişkinlerin hem kariyer planlarına hem de kariyer gelişim ihtiyaçlarına odaklanan bir diğer çalışmada ise üniversite öğrencilerine, kariyer kararı verme süreçlerinde yeterli düzeyde yönlendirme yapılmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Akoğlan, Kozak ve Dalkıranoglu, 2013). Aynı araştırmada öğrencilerin kariyer kararlarını geleneksel kalıplara göre verdiklerine, maddi kaygılarının kariyer olanaklarının önüne geçtiğine, yüksek lisans yapmayı önemli bir kariyer fırsatı olarak gördüklerine yönelik araştırma bulguları da elde edilmiştir. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile yapılan bir başka araştırmada öğretmen adaylarının gelecek beş yıl içindeki planları arasında ilk sırada öğretmenlik yapmak (%50),

ikinci sırada akademik kariyer yapmak (%25) varken üçüncü sırayı 'belirsiz' (%15) olarak ifade eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun (%30) alternatif kariyer planı olmadığı belirlenmiştir. Kariyer engelleri arasında Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) ile atanamamak (%40) ve maddi sıkıntılar (%35) ilk iki sırada yer almıştır. Kariyer engelleriyle başa çıkma yolları olarak ise çalışmak ve planlı olmak (%40) en fazla değinilen başa çıkma yollarıdır. İkinci sırada ise başa çıkamamak (%35) yer almaktadır. Diğer bir deyişle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kariyer engelleri ile başa çıkmakta zorlanmaktadırlar (Erus ve Zeren, 2017). Alan yazındaki bu araştırmalar derinlemesine incelediğinde araştırmaların odağında tek bir konunun yer aldığı, beliren yetişkinlerin kariyer planlarına ve kariyer kararsızlığı yaşadıkları noktalara bütüncül bir biçimde yer verilmediği görülmektedir. Bir başka deyişle, Türkiye'de beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin, geleceğe ilişkin kararlarının /kariyer planlarının neler olduğu, ne tür kariyer kararsızlıkları yaşadıkları ve bu kariyer kararsızlıkları ile başa çıkmak için neler yaptıklarına ilişkin bütüncül bir inceleme yapan çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle bu araştırmada beliren yetişkinlik döneminde bulunan öğretmen adaylarının hangi noktalarda kariyer kararsızlığı yaşadıkları ve kariyer planlarının neler olduğu incelenmiştir.

Alan yazındaki çalışmaların bireylerin kariyer kararsızlığı yaşama nedenlerini ve bu kararsızlığın sonuçlarını incelemeye daha fazla yoğunlaştığı görülmektedir (Brown ve ark., 2012; Hirschi, 2011; Saka, Gati ve Kelly, 2008; Walker ve Peterson, 2012; Xu, Hou ve Tracey, 2014). İlgili araştırmalarda kariyer kararsızlığı ile kişilik özellikleri (Penn ve Lent, 2018), öz-yeterlilik (Penn ve Lent, 2018), kontrol odağı (Büyükgöze Kavas ve Yerin Güneri, 2011), gelecek zaman bakış açısı (Jung, Park ve Rie., 2015; Walker ve Tracey, 2012) stres, kaygı ve depresyon (Büyükgöze Kavas ve Topkaya, 2014), kariyer araştırma davranışları (Mutlu, 2018; Xu, Hou ve Tracey, 2014), işlevsel olmayan kariyer inançları (Walker ve Peterson, 2012), yaşam doyumu (Hirschi, 2011) arasında ilişkiler ortaya konulmuştur. Alan yazındaki betimsel çalışmalar kariyer kararsızlığı yaşayan beliren yetişkinlik döneminde olan öğretmen adaylarının özelliklerini betimlemekle birlikte kariyer kararsızlığıyla nasıl başa çıktıklarını açıklamada yetersiz kalmaktadır. Bu sınırlılık araştırmacıları (örn. Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015; Mutlu, Özdemir, Ulaş ve Korkut-Owen, 2017) beliren yetişkinlik dönemindeki öğretmen adaylarının kariyer kararsızlıklarıyla nasıl başa çıktıklarını incelemeye itmiştir.

Kariyer kararsızlığının sonuçlarını inceleyen araştırmalar kariyer kararsızlığı yaşayan beliren yetişkinlerin gelecek kaygısı yaşadıklarını, kaygı düzeylerinin arttığını (Miller ve Rottinghaus, 2013), yaşam doyumlarının düştüğünü (Hirschi, 2011), geleceğe dair umutlarının azaldığını (Wilkins ve ark., 2014), psikolojik iyi oluş düzeylerinin azaldığını (Zhou ve Xu, 2013), depresyon belirtileri yaşadıklarını (Walker ve Peterson, 2012) göstermektedir. Son zamanlarda pozitif psikoloji alanında yer alan değişkenlerin bireylerin kariyer gelişiminde rolünü inceleyen çalışmalardan (Ryff, 2014; Viola, Musso, Inguglia ve Lo Coco 2016; Wilkins ve ark., 2014) elde edilen bulgular araştırmacıları bireylerin kariyer kararsızlığıyla baş etme stratejilerini incelemeye yönlendirmiştir. Ayrıca, bireylerin kariyer kararsızlığı ile baş etmeleri ile psikolojik iyi oluşları yakından ilişkili olduğu için (Skinner, Edge, Altman ve Sherwood, 2003) sadece kariyer kararsızlığının nedenlerine ve sonuçlarına odaklanmak yerine bireylerin bu durumla nasıl başa çıktıklarını incelemenin de alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar (2015) bu tip çalışmaların bireylerin bu zorluklarla nasıl başa çıktıklarına dair bilgiler sundukları için bireylere daha etkili baş etme yollarını öğretmek için ipucu olabileceklerini belirtmektedirler.

Kariyer kararsızlığı ve stres arasındaki ilişkiden anlaşılabilceği gibi stresle başa çıkma çalışmalarından bazıları kariyer kararsızlığı ile ilgilidir. Kariyer kararsızlığıyla başa çıkma ile ilgili alan yazında sınırlı sayıda da olsa yapılan bazı araştırmalar bulunmaktadır (örn. Gati ve Tatar, 2015; Lee, 2005; Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015; Lipshits-Braziler, Braunstein-Bercovitz ve Kapach-Royf, 2018). Bu araştırmaların sonuçlarına göre bireyler stres yaratan kariyer kararsızlığı durumuyla karşılaştıklarında farklı tepkiler verebilmekte ve bunun sonucu olarak etkili ya da etkisiz yollar kullanmaktadır (Lipshits-Braziler, Braunstein-Bercovitz ve Kapach-Royf, 2018; Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2016). Bazı bireyler kararsızlık durumunda fazla kaygı yaşadıkları için kaçınma (Argyropoulou, Sidiropoulou-Dimakakou ve Besevegis, 2007), bazı bireyler ise problem çözme yolunu kullanmaktadırlar (Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2016). Bu bulgular kariyer kararsızlığı yaşayan üniversite öğrencilerinin farklı tepkiler verdiklerini göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin kariyer kararsızlığıyla nasıl baş ettiklerine ilişkin olarak çalışmalar yapan Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar (2015) Kariyer Kararsızlığıyla Baş Etme Stratejileri adlı bir model geliştirmişlerdir. Geliştirilen model Skinner ve arkadaşlarının (2003) ve Frydenberg ve Lewis'in (2000) stresle başa çıkma

modellerinin birleşiminin kariyer kararsızlığı ile başa çıkmaya uyarlanmasına dayanmaktadır. Bu modele göre etkili başa çıkma, etkisiz başa çıkma ve destek arama olmak üzere üç temel başa çıkma stratejisi yer almaktadır (Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015).

*Etkili Başa Çıkma Stratejileri:* Kariyer kararı verme sürecindeki bireyin yaşadığı kariyer kararsızlığı ile etkili bir biçimde baş etmesine yardımcı olan stratejilerdir. Bu grup içinde araçsal bilgi arama, duygusal bilgi arama, problem çözüme, esnek olma, uzlaştırma, kendini yönetme olmak üzere toplam altı farklı başa çıkma yöntemi bulunmaktadır (Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015).

*Etkisiz Başa Çıkma Stratejileri:* Kariyer kararı verme sürecindeki bireyin yaşadığı kariyer kararsızlığı ile etkili bir biçimde baş etmesine engel olan ve bireylerin stres durumunu artıran stratejilerdir. Bu grup içinde kaçma, çaresiz hissetme, izolasyon, teslim olma ve karşı çıkma olmak üzere toplam beş farklı başa çıkma yöntemi bulunmaktadır. (Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015).

*Destek Arama Stratejileri:* Kariyer kararı verme sürecindeki bireyin yaşadığı kariyer kararsızlığı ile baş etmeye çalışırken çevresindekileri bu sürece nasıl ve ne kadar dâhil ettiğini belirleyen stratejilerdir. Bu grup stratejiler içerisinde araçsal yardım arama, duygusal yardım arama, yetkilendirme olmak üzere üç farklı başa çıkma yöntemi bulunmaktadır. (Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015). Bu çalışmadaki son araştırma sorusu bu açıklamalar ışığında incelenmiştir.

Alan yazındaki sınırlılıklar, kariyer kararsızlığının sonuçları, kariyer kararsızlığıyla ilişkili bulunan stres, kaygı, depresyon düzeyleri gibi olumsuz ruh sağlığı işaretleri, beliren yetişkinlerin kariyer planlarının önemi düşünülerek yola çıkılan bu çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki öğretmen adaylarının kariyer planlarının neler olduğunu, hangi konularda kariyer kararsızlığına yaşadıklarını ve bununla nasıl baş ettiklerini incelemiştir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara bu çalışmada yanıt verilmeye çalışılmıştır:

Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler:

- 1.Kariyerleri ile ilgili ne tip kararlara/planlara sahipler?
- 2.Kariyerleri ile ilgili ne tür kararsızlıklar yaşamaktadırlar?
- 3.Kariyerler kararsızlıklarıyla nasıl başa çıkmaktadırlar?

## YÖNTEM

Yöntem bölümünde bu araştırmada kullanılan araştırma desenine, çalışma grubuna, işlem sürecine, veri toplama araçlarına ve veri analizine dair bilgiler verilmiştir.

### Araştırma Deseni

Bu araştırma, beliren yetişkinlik dönemindeki öğretmen adaylarının kariyer planlarını, kariyer kararsızlığı yaşadıkları konuları ve kariyer kararsızlığıyla baş etme stratejilerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Bu araştırma olgubilim deseni kullanılarak tasarlanmıştır. Olgubilim deseni, belirli bir olgu, grup, bireyler ya da sosyal olayların derinlemesine (Groenewald, 2004; Notter ve Burnard, 2006) ve ayrıntılı bir şekilde (Giorgi, 1997) incelenmesine odaklanmaktadır.

### Katılımcılar

Veriler, Akdeniz Bölgesindeki eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren bir üniversitenin Eğitim Fakültesinin Okul Öncesi Öğretmenliği ( $n = 32$ ), Türkçe öğretmenliği ( $n = 22$ ), ve Sınıf Öğretmenliği ( $n = 31$ ) programlarında öğrenim gören 73'ü kadın, dokuzu erkek ve üçü cinsiyetini yazmayan toplam 85 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Katılımcıların çoğu son sınıf ( $n = 77$ ) öğrencisidir. Öğrenim gördüğü sınıfı yazmayan bir katılımcı hariç diğer tüm katılımcılar üçüncü sınıf öğrencileridir.

### Veri Toplama Araçları

Nitel veriler yazarlar tarafından alan yazın incelendikten sonra hazırlanan form aracılığı ile toplanmıştır. Katılımcıların cinsiyetleri, sınıfları ve okudukları bölümle ilgili demografik bilgilerinin yanı sıra kariyer kararları, kariyer kararsızlıkları ve kariyer kararsızlığı ile başa çıkma biçimleriyle ilgili bilgi toplamak amacıyla üç açık uçlu soru hazırlanmıştır. Bu sorular aşağıdaki gibidir:

- Kariyerinizle ilgili gelecekte yapabilecekelinize ilişkin kararlarınızı nelerdir?
- Kariyerinizle ilgili yaşadığınız kararsızlıklar var ise bunla ilgili neler söylersiniz?



- Kariyerinizle ilgili kararsızlıklarınızla başa çıkmak için neler yapıyorsunuz?

### **İşlem**

Araştırmaya katılmak isteyen üniversite öğrencilerine uygulamalar esnasında çalışmanın amacı ile ilgili bilgi verilmiştir ve gönüllü olan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil olmama kriterleri, öğrencilerin gönüllü olmaması ve çalışmaya katılmaya sözlü onam vermemesi olarak belirlenmiştir.

### **Verilerin Analizi**

Toplam 85 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak içerik analizinin temel amacıdır. Bu araştırmada toplanan nitel verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmek için Yıldırım ve Şimşek (2005) tarafından önerilen dört temel aşama takip edilmiştir.

1. Aşama- Verilerin kodlanması: Elde edilen nitel veriler çözümlenirken katılımcıların verdikleri yanıtlar alan yazın çerçevesinde (Gati, Krausz ve Osipow, 1996; Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2015) araştırmanın üç araştırma sorusuna ve araştırmanın amacına göre kodlanmıştır.
2. Aşama-Temaların bulunması: Verilerin kodlanmasının ardından kodlara dayalı olarak ve kodların benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak bazı temel tema grupları oluşturulmuş ve bu şekilde katılımcıların görüşleri yeniden gözden geçirilmiştir. Katılımcıların kurduğu cümleler analiz birimi olarak araştırmada yer almıştır.
3. Aşama- Kodların ve temaların düzenlenmesi: Temel temalar ve kodlar oluşturulduktan sonra araştırma ekibindeki herkes bağımsız olarak değerlendirmelerini yaptıktan sonra değerlendirmeler karşılaştırılmıştır. Uyuşmazlık görülen yanıtlar ekipçe tartışılarak ortak karara bağlanmıştır. Elde edilen kodlar ve temalar kategorileştirilerek her bir kategorinin ne sıklıkla tekrar ettiği hesaplanmış ve kategorilerin frekansı bulunmuştur.
4. Aşama- Bulguların tanımlanması ve yorumlanması: Güvenirliği arttırmak, araştırmacı yanlılığını önlemek veya azaltmak için kategoriler arasında karşılaştırmalar yapılmış, bulgular tanımlanmış ve bulguların yorumu alan yazın bağlamında değerlendirilmiştir.



### **Geçerlik ve Güvenirliğin Sağlanması**

Yıldırım ve Şimşek (2005) tarafından önerilen dört temel aşama takip edilerek araştırmada elde edilen sonuçların geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu yöntemin yanında Creswell'in (2007) de belirttiği gibi katılımcıların ifadelerin dahil olduğu temalar hakkında bilgi verilirken detaylar ve doğrudan alıntılar verilmiştir. Doğrudan alıntılar verilirken katılımcıların ismine yer verilmemiş, K1, K2, K3 vb. isimler verilmiştir. Verilerin analizinde ilk önce katılımcıların kariyer kararsızlığı yaşadığı konuları, kariyer planları ve kariyer kararsızlıklarıyla baş etme stratejileri öncelikle kodlanmış, sonrasında doğrudan alıntılar yapılarak elde edilen kodlar ve temalar desteklenmiştir. Ayrıca analizler sırasında oluşturulan temalar arasında tutarlılığa ve temalar içerisinde yer alan kavramların temalarla tutarlılığı incelenmiştir. Bu işlemlere ek olarak, araştırmanın iç geçerliğini sağlamak için temalar oluşturduktan sonra temaların önceki araştırmaların bulgularıyla karşılaştırılmıştır.

Katılımcılardan elde edilen veriler analiz edildikten sonra araştırmada araştırılan üç ana başlık (kariyer planlaması, kariyer kararsızlıkları ve kariyer kararsızlığıyla baş etme stratejileri) altında toplanan kategorilerin araştırmada ele alınan kavramsal bakış açısını temsil edip etmediğini belirlemek için analizler yapıldıktan sonra araştırma ekibi tarafından bağımsız bir şekilde incelenmiş ve sonrasında bu araştırma ekibinin bağımsız değerlendirilmeleri karşılaştırılmıştır. Bu işlemle birlikte araştırmanın iç güvenirliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2005) ifade ettiği gibi araştırmanın veri toplama süreci ve analizine ilişkin detaylı bir biçimde açıklamalar yapmak araştırmanın dış güvenirliliğinin sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın dış güvenirliliğinin sağlanmasında bu yöntem benimsenmiş veri toplama süreci ve analizleri aşamalı bir şekilde detaylandırılmıştır.

### **BULGULAR**

Bulgular araştırma problemlerinin sırasına göre sunulmuştur. O nedenle önce katılımcıların kariyer planlarıyla ilgili söylediklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Ardından ne tür kariyer kararsızlıkları yaşadıkları ile yaşadıkları kariyer kararsızlıkları ile nasıl başa çıktıklarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

## Kariyer Planlamasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların kariyer planlarına bakıldığında en yüksek frekansın (f=80) atanmakla ilgili olduğu görülmektedir. Atanma ile ilgili başlık altında etkili bir öğretmen olmak için çabalamak bir alt başlık olarak ele alınmıştır. Ardından yüksek lisans yapmak, özel bir kurumda çalışmak, kendi yerini açmak, yönetici olmak ve diğer seçenekleri gelmektedir. Aşağıda bu temalara ilişkin örnek cümleler sunulmaktadır. Katılımcılar katılım numaraları ile anılmışlardır.

Kariyer planlarında **atanmayı** ifade eden 80 katılımcının büyük çoğunluğu (f=66) bu planlarından doğrudan, bir kısmı ise dolaylı olarak (f=14) söz etmişlerdir. Atanmaya ilişkin planlarından doğrudan olarak bahseden katılımcıların bu planlarına ilişkin örnek cümleleri şunlardır. (K6): “*Şu anki hedeflerim arasında KPSS’den iyi bir puan almak istediğim bir şehirde güzel bir okula atanmak*”. (K15): *Öncelikli hedefim atanmak. Daha sonra bir dil öğreneceğim. Yurtdışındaki okul öncesi okullara gitmeyi not almayı sonra dönüp kendi sınıfımda uygun gördüklerimi uygulayabilmek istiyorum.*” (K32): “*Tabi ki ilk olarak önümdeki KPSS ilk hedefim. O sınavı geçip öğretmen olarak atanmak istiyorum.*”(K54): “*İlk önce atanmak istiyorum. Daha sonra kaliteli bir öğretmen olarak hayatıma devam etmek istiyorum.*” (K69): “*Öncelikle mezun olmak. KPSS’ye girip atanabilecek bir puan almak. Fakat düşüncem memleketimde bir yerlere atanabilmek*”.(K77) “*KPSS’yi kazanırsam bir okula atanıp öğretmenliği en iyi şekilde yapmak istiyorum*”.

Atanmadan dolaylı olarak ifade edenler (f=14) doğrudan atanma sözcüğünü kullanmasalar da ona yönelik ifadeler belirtmişlerdir. Bunlara ilişkin iki cümle örneği izleyen satırlarda verilmiştir. (K13): “*Kariyerime öğretmen olarak başlamak istiyorum. Ardından beş yıl öğretmenlik yapıp Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı’nda (ALES) ve Yabancı Dil Sınavı’nda (YDS) başarılı olup öğretim görevlisi olmak*”. (K38): “*ALES’i birkaç kez denemek, eğer başarılı olmazsam KPSS puanım olursa Milli Eğitimde çalışmayı düşünüyorum.*”

Kariyer planları içinde atanmaktan ve atandıklarında **etkili bir öğretmen olmak için çabalamaktan** sözeden (f=37) öğretmen adaylarının ağırlıklı olarak (f=21) iyi bir öğretmen olmak için yeni beceriler öğrenmekten söz ettikleri görülmektedir. Katılımcılara ait örnek cümleler şunlardır: (K27) “*Seminerlere katılarak, sertifikalar alarak öğretmenlikte kendimi geliştirmek istiyorum*”. (K84): “*Öğrencilerime yeterli düzeyde bilgiler verebilecek düzeyde eğitim almak.*”

*Yeniliklere, değişikliklere, olağandışı durumlara karşı çözümler üretebilecek düzeye gelmeye açık olmak.”*

Bu katılımcıların kalan kısmı ise işinde fark yaratmak, eğitimi öğrencilerine göre ayarlamak ve iyi bir nesil yetiştirmek gibi (f= 16) amaçlardan da söz etmektedirler. Örnek cümlelerden bazıları şunlardır. (K5): “*Öncelikle atanmak, öğrencilerime yararlı bir öğretmen olmak, sınıfımı çocuklarımın seviyelerine göre düzenlemek.*”(K39): “*Atandıktan sonra en iyi nasıl faydalı olabilirim düşüncesiyle ilerlemek istiyorum. Aslında ilerde öğrencilerim arasında bizim Türkçe öğretmenimiz çok iyiydi düşüncesi oluşturmak istiyorum*”.(K45): “*Şu anki hedefim istediğim yere ataranak orada görev yapmaktır. Vatanına, milletine sahip çıkan, değerlerine önem veren, bilinçli öğrenciler yetiştirmek için çabalayacağım*”.

**Yüksek lisans yapmak** isteği katılımcıların üçte birinden fazlası (f=35) tarafından dile getirilmiştir. Bu ifadelerden bazılarının atanmayla ilişkilendirildiği gözlenmiştir. Katılımcılardan üçü atansalar da atanmasalar da yüksek lisans yapmak istediğinden söz etmiştir. Örnek cümlelerden bazıları şunlardır. (K38): “*Mayıs ayında ALES’e girip yeterli puanı alırsam yüksek lisans yapmayı hedefliyorum. ALES’i bir kaç kez denedikten sonra eğer başarılı olmazsam KPSS puanım da olursa Milli Eğitimde çalışmayı düşünüyorum*”. (K73) “*İlk başta atamı, atandıktan hemen sonra akademik kariyer yapmayı çok istiyordum ama şu an atanma durumuna bakmadan yüksek lisansa başvurmaya karar verdim.*”

Yüksek lisans yapmayı planlayanların üçte birinin atandıktan ve bir süre çalıştıktan sonra bu planlarına yöneceklerine ilişkin ifadeler kullandıkları görülmektedir. Örneğin (K4) “*Atanmak için uğraş vermek. Atandıktan sonra yüksek lisansa hazırlanmak.*” (K34) “*Gelecekte yüksek lisans yapmak istiyorum. Bunun için önce atanmam gerekiyor. Dolayısıyla KPSS’ye çok iyi hazırlanmam gerek. Çünkü yüksek lisans yapabilmem için parasal olanak gerekiyor.*” (K42) “*İlk olarak KPSS’den iyi bir puan alıp atanmak. Atandıktan sonra biraz zaman geçince yüksek lisans yapmak*” biçiminde ifadeler yazmışlardır. Bu grubun diğer üçte birlik kısmı atanmama durumunda başka bir seçenek olarak yüksek lisans yapmayı planladıklarından söz etmişlerdir. Örnek olarak şu cümleler verilebilir.: (K65): “*Şu andaki amacım KPSS’den atanmaktır. Eğer oldu ki atanamazsam yüksek lisans yapmak olacaktır.*” (K78): “*Öncelikle ilk hedefim KPSS’den iyi bir puan alıp atanmak. Atanamazsam yüksek lisans yapmayı düşünüyorum*”. (K80): “*Atanamazsam ücretli öğretmenlik ya da yüksek lisans yapmayı düşünüyorum. Sanırım yüksek lisans daha yakınım*”. Yüksek

lisans yapmayı planlayanların yaklaşık onda dördü öğretim görevlisi/üyesi olmak gibi farklı bir kariyere yönelmek istediklerini ifade etmişlerdir. Buna örnek olabilecek cümlelerden bazıları şunlardır: (K61): “*Kariyerimde yapmak istediğim eğer şartlar el verir ise yüksek lisans yapıp bir üniversitede öğretim elemanı olmak.*” (K62): “*KPSS’den iyi puan alıp atanmak eğer olmazsa [katılımcı sınıf öğretmenliği öğrencisi] özel eğitim bölümünde yüksek lisans yapmak ve üniversitede hoca olmak.*”

Katılımcıların kariyer planları arasında **özel bir kurumda çalışmak** (f=16) da yer almaktadır. Bu gruptaki katılımcılardan bazıları atama olmaması halinde sözleşmeli ücretli olarak özel kurumlarda çalışmayı planladıklarını (f=10) ifade etmişken bazıları (f=6) atama beklerken özel kurumlarda çalışmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler örnek cümleler şunlardır: (K8): “*Öncelikle devlette kadrolu çalışmak istiyorum. Atama beklerken özel bir okulda çalışmayı düşünüyorum. Eğer atama olmaz ise ücretli öğretmenlik yapıp ekstaradan hobi evi açmayı düşünüyorum.*” (K20): “*Öncelikle lisans eğitimimi tamamlayıp ilk atamada açıkta kalmayıp atanmak. Eğer ki atanamaz isem özel kreş ve anaokullarına başvurup hem orada çalışmak hem de KPSS’ye tekrar hazırlanmak istiyorum.*” (K33) “*İlk önce KPSS’den geçip atanmak istiyorum. Eğer hemen atanamazsam özelde veya ücretli öğretmen olarak çalışmak istiyorum.*”

Katılımcıların kariyer planları arasında **kendi yerini açmaktan** (f= 8) söz edenler bulunmaktadır. İfadeler daha çok kendilerini geliştirdikten ve yeterince paraları olduktan sonraki zamana işaret etmektedir. Konuya örnek iki katılımcı ifadesi verilmiştir. (K6): “*Atanamazsam özel bir okulda çalışmayı planlıyorum. Kendimi biraz geliştirdikten sonra kendi okulumu açmayı planlıyorum.*” (K71): “*Bir arkadaşım ile kreş açmayı düşünüyoruz. Ama aynı zamanda sınıf öğretmenliğini de yapmak istiyorum.*” Kariyer planları içinde katılımcılar **yönetici olmaya** ilişkin (f=8) ifadeler de kullanmışlardır. Örnek cümlelerden bazıları şunlardır: (K22): “*Öğretmen olarak atanmak istiyorum. Sadece öğretmenlikle sınırlı olsun istemediğim için öğretmenlikten sonra okul kademelerinde yöneticilik ikinci hedefim.*” (K64): “*Mesleğimde ilerliyeyim okul müdürü olmak için uğraşmak istiyorum.*”

Sonuç olarak bulgulara göre katılımcıların kariyer planlarının başında Milli Eğitim bakanlığı tarafından bir kamu okuluna atanmak gelmekte onu yüksek lisans yapmak izlemektedir. Katılımcılar özel okulda çalışmak, kendi yerini açmak gibi diğer seçeneklerden de söz etmişlerdir.

## Kariyer Kararsızlıklarına İlişkin Bulgular

Katılımcılardan 19'u kariyer kararı verdiklerini o nedenle kariyer kararsızlığı yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Örnek cümlelerden bazıları şunlardır: (K25): “Kariyerimle ilgili bir kararsızlık yaşamıyorum.” (K32): “ Kariyerimle ilgili şu an bir kararsızlık yaşamıyorum. Çünkü hedeflerim var. Ama süreç neyi gösterir bilemeyiz. İlerde hedeflerime ulaşamazsam kararsızlık yaşama ihtimalim olacaktır.”,(K50): “Genel anlamda bir kararsızlık söz konusu değil. Hedefim net.”

Öte yandan bu durum katılımcıların 66'sı gibi büyük bir kısmının kariyer kararsızlığı yaşadığını göstermektedir. Katılımcıların kariyer kararsızlığı yaşadıkları durumların daha çok belirsizlik ve ikilem yaşamayla (f=41), alanlarının kendilerine uygunluğu ve alanda yeterli olup olmayacakları (f=6) ile öğretmenliğin kariyer planlarına uygunluğu ve mesleği hakkıyla uzun yıllar yapıp yapamayacaklarıyla (f=6) ilgili olduğu görülmektedir. Küçük bir grup da (f=3) uzak bir yere atanmaları halinde ne yapacaklarını bilemediklerinden söz etmiştir. Ayrıca kariyer kararsızlığı yaşadıklarını belirten katılımcıların üçte birinden fazlasının (f=26) atanamama kaygısını dile getirdikleri görülmektedir.

**Belirsizlik ve ikilem yaşayan** katılımcıların devlet ya da özelde çalışmak, okullarda öğretmen olmak ya da akademisyenliğe yönelmek, yüksek lisans yapmak ya da yapmamak, KPSS'ye hazırlanmak ya da hemen çalışmaya başlamak gibi konularda kararsızlıklar yaşadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Örnek ifadeler şunlardır: (K10): “ Önce atanmalı mıyım yoksa yüksek lisans mı yapmalıyım kararsızım. Atanmak ülkemizde zor, yüksek lisans da baya zor ve masarafli diye kararsızım.”. (K27): “Atanma konusunda kararsızım. Devlette çalışmak veya özelde devam etmen konusunda karar veremiyorum.”(K38) “Öğretmen olmak ve üniversitede kalmak arasında kararsızlık yaşıyorum.”(K45) “Kariyerimle ilgili yaşadığım tek kararsızlık özel sektörde mi yoksa devlet okulunda mı çalışsam konusunda. Hangisi beni ~~daha~~ daha çok geliştirir, bana hedefleri gerçekleştirebilmem için yeterli imkanları sunabilir bu konuda kararsızlık yaşıyorum.”

Alanlarının **kendilerine uygunluğu ve alanda yeterli olup** olmayacaklarına ilişkin kararsızlık yaşadıklarını belirten katılımcılara ait örnek cümleler şunlardır. (K6)“Kararsızlıktan ziyade endişelerim var. Çocuklara yeterli olabilecek miyim diye. Özellikle ilk senedeki okul deneyimi beni endişelendiriyor. (K12) “Kararsızlığım yeterli olup olmadığım. (K37) “Kariyerimle ilgili yaşadığım kararsızlıkların bir tanesi okuduğum

meslekle ilgili olarak bu meslekteki kriterlerin bazen benim yapıma uyup uymadığı konusunda kararsızlık yaşıyorum.” Bunun yanısıra öğretmenliğin **kariyer planlarına uygunluğu ve mesleği hakkıyla uzun** yıllar yapıp yapamayacaklarıyla ilgili ifadelere de rastlanmıştır. Örnek cümleler şu şekildedir: (K55): “Acaba bu bölümde kariyerimi ve planlarımı tutturabilir miyim?”(K85) “Mesleğin yorucu olması nedeniyle uzun yıllar bu mesleği yapmakla ilgili kararsızlığım var. **Uzağa, yetersiz koşulları olan bir yere atanması** halinde ne yapacağına karar verememekten söz eden katılımcılar da bulunmaktadır. Bu konuya iki örnek verilmiştir: (K9): “Bir de atanıp doğunun ücra bir köşesine gitek beni korkutup kararsız olmama neden oluyor.”(K19): “Yetersiz olanaklara sahip bir kurumda çalışmaya başlarsam nasıl bir çözüm yolu bulmam gerektiği konusunda kararsızım”.

Kariyer kararsızlığı yaşadığını belirten katılımcıların **atanamama kaygısını dile** getirdikleri ve atanamamaları olasılığı karşısında ne yapabilecekleri konusunda kararsız oldukları görülmektedir. Örnek cümleler şunlardır: (K31): “ Gelecek kaygısı yaşıyorum. Bu devirde atanmak çok zor. Bu kadar emek harcıyıp da bir yere gelememekten korkuyorum.” (K41): “ Atanmamakla ilgili kaygılarım var. Atanmazsam daha sonra ne yapacağımı bilmiyorum”. (K57): “ Atanma kaygısı dışında atanamazsam ne olur dışında bir kaygım yok”. (K79): “ Öğretmen olmazsam ne iş yapacağıma karar veremedim. Bu konuda çok kararsızım.” Katılımcıların kariyer kararsızlıklarının başında belirledikleri iki seçenektan hangisini seçeceklerine karar vermeleri gelmektedir. Atanamamaları halinde ne yapacaklarını bilmemeleri de ikinci büyük kariyer kararsızlığı gibi görünmektedir.

### **Kariyer Kararsızlığıyla Baş Etme Stratejilerine İlişkin Bulgular**

Kariyer kararsızlığı yaşayanların bu durumla nasıl başa çıktıklarına ilişkin ifadelerine bakıldığında en fazla frekansı etkili başa çıkma yollarının (f=80) aldığı görülmektedir. Onu destek arama ve alma ile ilgili olan (f=21) başa çıkma yolları izlemektedir. En az frekans (f=11) etkisiz olan başa çıkma yollarına aittir.

**Etkili başa çıkma:** Bu değerlendirmelere göre katılımcıların en fazla kullandıkları etkili başa çıkma yolunun kararsızlıklarını gidermelerine, seçeneklerine ulaşmalarına yardımcı olabilecek KPSS kursuna gitmek, ders çalışmak (f=38) gibi hazırlık yapmaya yönelik eylemler olduğu görülmüştür. Ardından, kariyer kararsızlıkları için çözüm yolları bulabilmek için bilgi



araştırması (f=31) yapmaları gelmektedir. Ayrıca kararsızlığının üstüne gitmek, olumlu düşünmeye çalışmak gibi kendini yönetmeye dayalı (f=11) yollar da kullanılmaktadır. Katılımcıların kariyer kararsızlığı ile başa çıkmak için seçeneklerine ulaşmalarına yardımcı olabilecek yönde etkili başa çıkma yolu olarak **hazırlık yapmayı** kullandıkları görülmektedir. Katılımcıların bu başa çıkma yoluna ilişkin yazdıkları örnek ifadelerden bazıları aşağıda sunulmuştur: (K11): “ KPSS’ye hazırlanıyorum. Mesleğimle ilgili kendimi geliştirmeye çalışıyorum. İleride özelde çalışırım diye kurslara, seminerlere katılmaya çalışıyorum”. (K20): “Bu konudaki kararsızlığımı giderebilmek için elimden gelenin en iyisini yapıp oldukça batıya atanmak için KPSS konularına iyice çalışıyorum”. (K41): “ Kararsızlıkla başa çıkmak için ders çalışıyorum”. (K84) “Yeterli bilgi, beceri ve yeteneklere sahip olmaya çalışıyorum.”

Kariyer kararsızlıklarına çözüm yolları bulmak için **bilgi araştırmayı** kullanan katılımcıların örnek cümleleri şunlardır: (K34): “Bu konuda deneyimli kişilerden bilgi alıyorum. Kariyerim için ne yapmam gerekiyor?. Hangi sınavlara girmem gerekiyor?. Bana maddi külfeti ne olur?. Bir de iş hayatımla kariyerime uyum sağlama konusunu araştırıyorum”. (K38): “ İnternet üzerinden araştırmalar yapıyorum. Deneyimli kişilerle fikir alışverişini yapıyorum.” (K45): “Araştırmalar yapıyorum. Kurumları araştırarak onlar hakkında bilgi sahibi olmaya çalışıyorum”. (K76) “Güncellenmiş bilgileri takip ediyorum.” (K83) “Alanımla ilgili faaliyetleri takip etmeye çalışıyorum. Araştırma yaparak mantıklı seçeneklere yöneliyorum.”

Kariyer kararsızlıklarıyla başa çıkmak için **kendini yönetmeye** yönelik davranışlar yapan katılımcılara ait örnek cümleler şunlardır: (K31): “Dershaneye gidiyorum. Her durumda moralimi yüksek tutmaya çalışıyorum.” (K64): “İstediklerimi yapamamaktan çekindiğim zamanlarda kendimi içsel olarak pekiştiriyorum. Yaparsın, istersen neden olmasın gibi”. (K77): “ Kararsızlığımın verdiği öfkemi ve sabırsızlığımı en az düzeye indirgemeye çalışıyorum.”

**Destek arama:** Katılımcıların ikinci olarak kullandıkları başa çıkma stratejisi olan destek aramaya bakıldığında daha çok bilgi desteği aramanın (f=12) yeğlendiği görülmektedir. Bir grup (f=6) başkalarına danışarak destek aldığından söz ederken daha az sayıda kişinin (f=3) duygusal destek aradıklarına yönelik ifadeler kullandıkları görülmüştür. Katılımcıların **bilgi desteği** araştırmak ile ilgili yazdıkları örnek ifadelerden bazıları aşağıda sunulmuştur: (K45): “ Bu meslekteki tanıdıklarımın ya da bu mesleği yapanlarla konuşup tartışmaya çalışıyorum.” (K56): “Meslekteki deneyimli kişilerle konuşup mesleği araştırıp daha iyi



öğrenmeye çalışıyorum.” (K76): “Hocalarımdan destek alıyorum. Çalışmak istediğim alandaki tecrübeli öğretmenlerden bilgiler alıyorum.” Kariyer kararsızlığı için **başkalarına danışmayı** yeğleyenlere örnek cümleler şunlardır: (K2): “Aileme ve öğretmenlerime danışıyorum.” (K26): “Görev yapan kişilere danışıyorum. Güvenilir kişilere soruyorum.” (K32): “Çevremden fikirlerine inandığım insanların görüşlerini alıyorum. Çünkü inanıyorum ki benim iyiliğimi istiyorlar.” **Duygusal destek** aradıklarından söz eden katılımcıların ifadelerine örnek olarak K13’ün ifadesi verilebilir (K13): “Kararsızlığım ile ilgili psikolojik danışma hizmeti veren kişilerle görüşüyorum.”

**Etkisiz Başa Çıkma Stratejisi:** Kararsızlık yaşayan katılımcıların en az ifade ettikleri başa çıkma yolunun (f=11) etkisiz olan yollar olduğu görülmektedir. İfadelerin bazıları umutsuzluk ve ne yapacağını bilememe ile ilgiliyken (f= 8) bazıları hayal kurarak (f=3) kararsızlıktan kaçma gibi görünmektedir. Katılımcıların **umutsuzluk ve ne yapacağını bilememe** üzerine yazdıkları ifadelerden bazıları şunlardır. (K67): “ Bir şey yapmıyorum. Gelecek kaygıları içinde yaşıyorum.” (K71): “Bununla nasıl baş edeceğimi bilmiyorum.” (K78): “Çok düşünmekten, kendi kendimi yıprattığımdan dolayı çok stresli bir dönemden geçiyorum. Kendi başıma bu durumdan çıkamıyorum. Gün geçtikçe daha da yıprandığımı farkındayım. Bu durum beni üzüyor.” **Hayal kurma** ile ilgili olarak katılımcılardan birisinin cümlesi şu doğrultudadır. (K59): “Kararsızlığım ile başa çıkmak için geleceğim ile ilgili hayaller kuruyorum”.

Özetle katılımcılar kariyer kararsızlığı yaşadıklarında kariyer kararsızlığıyla başa çıkma stratejileri arasından en fazla etkili başa çıkma stratejilerinden biri olan destek arama yolunu kullanmaktadırlar. Katılımcıların en az tercih ettiği başa çıkma stratejisi de etkisiz başa çıkma stratejisidir.

## TARTIŞMA

### *Kariyer planlamalarına ilişkin bulguların tartışma ve yorumu*

İlk soru olan beliren yetişkinlerin kariyer planlamalarına dair görüşleri incelendiğinde; beliren yetişkinlik dönemindeki öğretmen adaylarının öncelikli amaçlarının atanmak olduğu ve sırasıyla yüksek lisans yapmak, özel kurumda çalışmak, farklılık yaratmak, yöneticilik, özel yer açmak olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların tamamına yakınının KPSS’de iyi puan almak ve kamuya atanmak istediği görülmektedir. Bu bulgu Ertem, Engin Demir ve Gökalp (2017) tarafından elde edilen, öğretmen adaylarının üçte birinin kamuda çalışmak istediklerine ilişkin bulguya yakınlık göstermektedir. Erus ve Zeren (2017) eğitim fakültesi öğrencisi olmaları da eğitim sertifikası almaya çalışan öğrencilerle yaptıkları çalışmada katılımcıların yarısının atanmayı istediklerini bulmuşlardır. Benzer bir şekilde eğitim sertifikası almaya çalışan öğrenciler ile yapılan bir diğer çalışmada (Pelit ve Öztürk, 2010), öğrencilerin terfi, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları açısından öğretmenlik mesleğini turizm sektöründe kariyer yapmaya nazaran daha fazla tercih ettikleri ve dolayısıyla atanmayı istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik danışman adaylarıyla yapılan bir çalışmada da gelecek planları arasında atanmanın olduğunu söyleyen katılımcıların üçte biri olduğu saptanmıştır (Korkut Owen, 2018). Bu çalışmada elde edilen oranın oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’de eğitim fakültesinden mezun olanların kamuda iş bulmaları ile ilgili sorunlarının olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları bulunmaktadır. Örneğin Aydın ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan bir çalışmada 2007-2013 yılları arasında KPSS’ye katılan adayların yaklaşık %75’den fazlasının öğretmen olarak istihdam edilemedikleri, adayların birçok kez sınavlara katıldığı saptanmıştır. Gündoğdu, Çimen ve Turan da (2008) öğretmen adaylarının KPSS’ye girmenin ve geleceklerini etkileyeceği için sınavın sonuçlarının çok önemli olduğunu, sınava hazırlanma sürecinin kendilerini ruhen, ekonomik ve sosyal olarak yıpratıldığını ve sınavın iyi öğretmen seçen bir sistem olmadığını belirttiklerini bulmuşlardır. Buna rağmen bu çalışmada katılımcıların çoğu farklı seçenekler yerine en fazla bu sınavı kariyer planlarının başında görmelerinde, yıllarca öğretmenliğin iş bulunması kolay bir alan olarak düşünülmesinin (Karadağ, 2012) ve üniversite öğrencilerinin okudukları bölümü tercih etmelerindeki en önemli etkenlerden birinin “mezun olunca iş bulma kolaylığı” olmasının (Erdemir, 2010; Şahin, Zoraloğlu ve Fırat, 2011) payı olabilir. Dolayısıyla Türkiye koşulları değerlendirildiğinde, beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler için işsizliğin en temel problemlerden biri olduğu ve genç işsizliğin giderek yükseldiği görülmektedir (bkz., Türkiye İstatistik Kurumu, 2017; 2018). Buradan hareketle beliren yetişkinlerin Türkiye koşullarında mezun olduktan sonra kolayca iş bulabilir olarak algıladıkları öğretmenlik gibi bir iş sahibi olmayı hedefledikleri ve dolayısıyla kariyer planlarının başında atanmanın geldiği söylenebilir.

Yüksek lisans yapmanın büyük bir grup tarafından düşünülmesi üniversite öğrencilerinin, yüksek lisans yapmayı önemli bir kariyer fırsatı olarak gördüklerine yönelik araştırma sonuçları (Akoğlan Kozak ve Dalkıranoglu, 2013; Ertem, Engin-Demir ve Gökalp, 2017; Erus ve Zeren, 2017; Korkut Owen, 2018) ile örtüşmektedir. Öğretmen adaylarıyla yapılan başka bir çalışmada ise katılımcıların %45'inin mezuniyetten sonra lisansüstü eğitime devam etmek istediği (Ertem, Engin Demir ve Gökalp, 2017) sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim sertifikası almak isteyen öğrencilerin dörtte birinin de yüksek lisans yapmayı planladıklarına ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (Erus ve Zeren, 2017). Psikolojik danışman adaylarıyla yapılan bir çalışmada katılımcıların onda altısından fazlasının gelecek planları arasında yüksek lisans yapmanın yer aldığı saptanmıştır (Korkut Owen, 2018). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumlarının olumlu ancak yüksek olmadığı sonucuna ulaşan Ünal ve İter (2010) tarafından yapılan çalışma da ise, öğretmenlerin büyük bir kısmının gerek kendi alanlarında gerek eğitim bilimleri alanlarında lisansüstü eğitimi tercih ettiği görülmektedir. Özellikle de son yıllarda Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ziya Selçuk'un öğretmenlerin, bilimsel temellere dayanan bir lisansüstü eğitim almaları gerektiği yönündeki savlarının (bkz. Hürriyet, 2018) ve değişen ve gelişen 21. yüzyıla uyum sağlanması açısından daha çok eğitim almaya yönelik önerilerin (Bauman, 2005), öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin yapılabilir olacağına ilişkin görüşlerinde etki sağlamış olabileceği söylenebilir.

Katılımcıların özel bir kurumda çalışmak istemelerine ilişkin bulguyu destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada öğretmen adaylarının %18'inin özel sektörde çalışmak istediğini belirttikleri (Ertem, Engin Demir ve Gökalp, 2017), psikolojik danışman adaylarıyla yapılan çalışmada da benzer bir sonuçların elde edildiği (Korkut Owen, 2018) görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin mesleki tercihlerinde fiziksel, sosyal ve ekonomik çevrenin rolünü inceleyen Arslan'ın (2002) gerçekleştirdiği araştırmadan elde edilen sonuçlar, babanın eğitim seviyesinin yüksek olduğu ve bir ya da iki çocuklu ailede büyüyen öğrencilerde kendi işini kurma ya da özel bir şirkette çalışma gibi risk eğiliminin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak katılımcıların kariyer planları ~~ına~~ önceki çalışma sonuçlarıyla ortaklıklar göstermektedir.

*Kariyer kararsızlıklarına ilişkin tartışma ve yorum*

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre katılımcıların kariyer kararsızlıklarının başında belirledikleri iki seçenektan hangisini seçeceklerine karar verememeleri gelmektedir. Atanamamaları halinde ne yapacaklarını bilmemeleri de ikinci büyük kariyer kararsızlığı gibi görünmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kariyer planlamalarını yaparken fazlasıyla ikilem yaşamaktadır. Bu bulgu üniversite öğrencilerinin kariyer gelişimi konusunda kararsızlık yaşadıklarını gösteren araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Aydın ve ark., 2014; Büyükgöze Kavas ve Topkaya, 2011). Üniversite öğrencilerinin kariyer kararsızlığının yüksek çıkması hem kendileri hem de çevresel faktörler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları (Gati, Krausz ve Osipow, 1996; Kelly ve Lee, 2002; Lease, 2004), kişilik özelliği olarak kararsız olmaları (Albion ve Fogarty, 2002; Kelly ve Lee, 2002), kariyerlerine ilişkin karar almada kendi yeteneklerine ilişkin inançlarının düşük olması (Betz ve Voyten, 1997; Taylor ve Betz, 1983) gibi birden fazla faktörden kaynaklanıyor olabilir. Dolayısıyla bu faktörlerin incelenip, uygun müdahale tekniklerinin seçilmesi öğrencilerin kariyer kararsızlıklarını anlamada ve en aza indirgemedi anlamalı olabilecektir.

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, katılımcıların kararsızlıkları ile geleceğe ilişkin kaygılarının yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bu yakından ilişki ilgili araştırmalar (Işık ve Bedel 2013; Miller ve Rottinghaus, 2014; Vignoli, 2015) ile de vurgulanmaktadır. Değişen ve gelişen 21. yüzyıl ile birlikte akışkan modernlik (liquid modernity) adı verilen dönemin en önemli özelliklerinden biri de ilişkiler, roller, kimlikler ve küresel ekonomide daha çok belirsizlik yaşanmasıdır (Bauman, 2005). Sürekli hareketliliğin ve değişimin olduğu bu dönemde, bireylerin yalnızca bir kariyer tercihini uygulamaya koymalarında kendilerini bağlı hissetmelerine ilişkin kaygı yaşamalarının olası olduğu ilgili araştırmalarla da (Betz ve Serling, 1993) desteklenmektedir. Dolayısıyla spesifik bir kariyer seçimine kendisini bağlı hissetme durumu ile karar verme sürecinin çıktılarına ilişkin genel bir endişe halinin bulunmasının ilişkilendirilebileceği görülmektedir (Sampson, Peterson, Lenz, Reardon, ve Saunders, 1996). Buradan hareketle katılımcıların cümlelerine bakıldığında atanamamaları olasılığı karşısında ne yapabileceklerini konusunda kararsız oldukları görüldüğünden, bu çalışmanın bulguları ile üniversite öğrencilerinin kariyer kararsızlıklarında yaşadıkları kaygının rolünün olduğunun vurgulandığı çalışmalar (Betz ve Serling, 1993; Leong ve Chervinko, 1996) paralellik göstermektedir.

Araştırmanın ilk sorusuna verilen yanıtın daha çok atanma isteği olduğu ve bunun içinde iyi bir öğretmen olma isteğinin de dile getirildiği görülmektedir. İkinci soruda dile gelen ifadelerde atanmaları halinde yeterli bir öğretmen olup olamayacaklarını sorgulamalarının var olması idealist görüşler taşıyan öğretmen adaylarının olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, hizmet öncesi öğretmen eğitimi programının, bu programa kaydolan öğretmen adaylarının idealizm anlayışlarında anlamlı fark yarattığı bulgusu (Doğanay, 2011) ile benzerlik göstermektedir. Benzer bir şekilde Türkiye'deki eğitimcilerin idealistlik değerlerine yüksek düzeyde sahip oldukları sonucuna ulaşan Gökçe'nin (2013) çalışması ile bu çalışmanın bulguları arasında paralellik olduğu söylenebilir. Bunun nedeni ise Doğanay'ın (2011) belirttiği üzere öğretmen eğitiminin ilkeleri, varsayımları ve felsefesi ile ilgili olabilir.

*Kariyer kararsızlığıyla baş etme stratejilerine ilişkin tartışma ve yorum*

Katılımcıların kariyer kararsızlığı yaşadıklarında çoğunlukla hazırlık yapma, araçsal bilgi arama, duygusal bilgi arama, kendini yönetme gibi etkili başa çıkma stratejilerinden birini kullandıkları anlaşılmaktadır. Kariyer kararsızlığı ile ilgili değilse de bir çalışmada katılımcıların kariyer engelleriyle başa çıkma yolları araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda çalışmak ve planlı olmanın (%40) en fazla değinilen başa çıkma yolu olduğu görülmüştür (Erus ve Zeren, 2017). Kariyer kararsızlığında destek arama ile ilgili başa çıkma yolunun ikinci sıklıkta kullanıldığı ve en az kullanılan başa çıkma yolunun etkili olmayan yollar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmada katılımcıların yazdıkları ifadelerle bakıldığında, Gati ve arkadaşlarının (2015) kariyer kararsızlıkları karşısında kullanılan başa çıkma yollarıyla ilgili açıklamalarına oldukça uyan ifadeler olduğu görülmektedir. Kuramcılarının üç başa çıkma yolu biçimindeki ayrımları katılımcıların ifadeleriyle paralellik göstermektedir. Başa çıkma yollarının alt açıklamalarının hepsine karşılık gelen örnek ifadeler yoksa da ayrımın büyük oranda görülebilmesi ilgi çekicidir. Özellikle destek arama yolu ile ilgili yaptıkları üç alt gruplu açıklamaya benzer biçimde katılımcıların cümleler yazmasının anlamlı olduğu düşünülmektedir.

Öte yandan ilgili araştırmalar, kariyer kararsızlığı yaşayan üniversite öğrencilerinin farklı tepkiler verebildiğini ve bunun sonucu olarak etkili (Lipshits-Braziler, Gati ve Tatar, 2016) ya da etkisiz (Argyropoulou, Sidiropoulou-Dimakakou ve Besevegis, 2007) yollar kullanabildiğini göstermektedir. Bu çalışma kapsamında gelecekte öğretmen olacak olan

katılımcıların kariyer kararsızlığı yaşadıklarında hazırlık yapma, bilgi araştırma, kendini yönetme gibi etkili olan başa çıkma stratejilerini kullanmaları anlamlıdır. En az kullandıkları yolun etkisiz olarak düşünülen yollar olması da önemlidir. Her ne kadar kariyer kararsızlığı ile başa çıkmada kullandıkları problem çözme yöntemlerini inceleyen çalışmalar sınırlı sayıda da olsa, öğretmen adaylarının genel problem çözme becerilerini inceleyen bir çalışmada (Çam, 1995) yüksek problem çözme becerisi ile yetişkin ve koruyucu ebeveyn ego durumu ilişkili bulunmuştur. Bir başka ifade ile öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin; destekleyici, koruyucu, sevecen, besleyici, şefkatli, affedici gibi koruyucu ego durumu ve sistemli ve planlı olma ve mantıklı karar verme gibi yetişkin ego durumu özellikleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yüksek problem çözme becerisine sahip olan öğretmen adaylarının destekleme, sistemli olma gibi etkili stratejileri kullandığı görülmektedir (Çam, 1995). Bu çalışmada kariyer kararsızlığı probleminde öğretmen adaylarının en sık kullandığı stratejinin etkili stratejiler olduğu yönündeki bu bulgusu ile Çam (1995) tarafından yapılan çalışmanın bulgusu benzerlik göstermektedir.

## SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışma bazı sınırlılıklara sahiptir. Bu araştırma sadece eğitim fakültesi öğrencilerinden ve ağırlıklı olarak dördüncü sınıf öğrencilerinden toplanan nitel verilere dayandırılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen bulgular sadece benzer özelliklere sahip üniversite öğrencileri için genellenebilir. İkincisi, kadın öğrenciler bu çalışmada hedeflenen fakültelerdeki nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır ve bu örneklem cinsiyet dağılımına da yansımıştır. Dolayısıyla çalışmada ağırlıklı olarak kadın öğrencilerin yer alması araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır. Bu çalışmada bulgular, araştırmacılar tarafından alan yazın doğrultusunda hazırlanmış form kullanılarak toplanmıştır. Olgubilim deseni kullanılarak tasarlanan bu çalışmada nitel araştırmaların “katılımcılardan detaylı bilgi alma” yönüne vurgu yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular beliren yetişkinlik döneminde olan öğretmen adaylarının kariyer planlarına, kariyer kararsızlığı yaşadığı konulara ve kariyer kararsızlığıyla baş etme stratejilerine ilişkin detaylı bilgilerin elde edildiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte nitel veriler form aracılığıyla toplandığı ve görüşme gibi yüz yüze veri toplanmasına olanak sunacak bir yöntemle toplanmadığı için katılımcılar soruları cevaplarken bazı noktaları anlamakta güçlük çekmiş olabilir

veya araştırmada yer alan kavramları farklı şekillerde anlamış olabilirler. Dolayısıyla nitel verilerin form aracılığıyla toplanmış olması bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Söz edilen güçlüklerin üstesinden gelebilmek için veriler toplanırken araştırmacı katılımcıların sorularına cevap vermiştir. Öte yandan, bu noktada gelecek araştırmalarda form ile birlikte görüşme tekniğinin kullanılması ileri araştırmalar için öneri getirebilir.

Bu çalışmada katılımcıların kariyer kararsızlığı ile başa çıkmalarına ilişkin ifadelerinin, Gati ve arkadaşlarının (2015) önerdikleri açıklamalara uyuyor olması, onların bu konuda geliştirdikleri ölçeğin Türkçeye kazandırılmasının anlamlı olacağını da göstermektedir. Böylelikle kariyer psikolojik danışması alanında yapılacak olan çalışmalarda üniversite öğrencilerinin kariyer kararsızlığı ile baş ederken hangi stratejileri kullandıkları belirlenebilir ve bu ölçme aracının sonuçlarından hareketle kariyer kararsızlığı ile başa çıkmada hangi çalışmaların yapılması gerektiği değerlendirilebilir.

## SONUÇ

Bu araştırmada beliren yetişkinlik dönemindeki öğretmen adaylarının kariyer planlarının, kariyer kararsızlık konularının ve kariyer kararsızlıkları olanların bununla başa çıkma yollarının neler olduğu sorusuna yanıt aranmıştır. Kariyer planlarına başında atanmak gelmekte ve onu yüksek lisans yapmak, özel bir kurumda çalışmak, kendi yerini açmak, yönetici olmak gibi seçenekler izlemektedir. Yaşanılan kariyer kararsızlıklarının neler olduğu sorusuna verilen yanıtların başında ikiye indirilen seçenekler arasında seçim yapamama gelmekte onu atanamama halinde ne yapacaklarını bilmeme izlemektedir. Başa çıkma yolları olarak en fazla etkili başa çıkma yolların kullanıldığı onu destek aramanın izlediği görülmektedir. Bu sonuçların, üniversite öğrencilerinin kariyer planlarının, kariyer kararsızlık durumlarının ve kariyer kararsızlığı ile başa çıkmada kullandıkları stratejilerinin anlaşılmasına önemli bir katkı sağlayabileceği düşünölmektedir.

Bu çalışmanın bulguları kariyer psikolojik danışmanları ve öğrencileri destekleyen diğer uzmanlar için faydalı olabilir. Öncelikli olarak kariyer psikolojik danışmanları ve diğer uzmanlar, eğitim fakölteğinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kariyer planlarını geliştirmek ve kariyer seçeneklerini arttırmak için farklı iş pozisyonlarında çalışan eğitim fakölte



mezunlarını üniversitelere davet ederek kariyer fuarı ya da farklı kurumlarda staj olanaklarının düzenlenmesi gibi birtakım kariyer müdahaleleri gerçekleştirilebilirler. Buradan hareketle üniversitede öğrencilerin çalışma yaşamına daha iyi hazırlanabilmesi için geleneksel kalıplardan uzak, 21. Yüzyıla uygun müdahale yöntemlerinin onların kariyer gelişimlerinde ve kendilerine uygun birden fazla kariyer seçeneği geliştirmelerinde etkili olacağı söylenebilir. Özellikle de katılımcıların çoğunun kariyer kararsızlığı ve kaygı yaşadığı sonuçlarından hareketle, öğrencilerin 21. Yüzyıla uyum sağlayabilmesi açısından onları esneklik gibi birtakım beceriler ile donatmanın önemli olduğu görülmektedir. Bu anlamda üniversite öğrencilerinin kariyer beklentilerinin nasıl şekillendiğinin anlaşılması, kariyer hedeflerinin genişletilmesi ve kariyer kararsızlığı ve kaygı ile başa çıkması açısından Kariyer Merkezleri çatısı altında toplanacak kariyer müdahalelerine ihtiyaç olduğu söylenebilir. Olgun kariyer planları geliştirmek için beliren yetişkinlik döneminde olan bireylerin ihtiyaçlarını, değerlerini, ilgi alanlarını ve yeteneklerini kimlik gelişimi yoluyla değerlendirmeleri gerektiğinin vurgulanması önemlidir.

### **Yazarlar Hakkında / About Authors**

**Tansu Mutlu.** Araş. Gör. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eskişehir, Türkiye. [tansumutlu@gmail.com](mailto:tansumutlu@gmail.com)  
Tansu Mutlu, PhD., Eskişehir Osmangazi University, Counseling and Guidance Program, Eskişehir, Turkey, [tansumutlu@gmail.com](mailto:tansumutlu@gmail.com)

**Fidan Korkut Owen.** Prof. Dr. Bahçeşehir Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, İstanbul, Türkiye. [fidan.korkut@es.bau.edu.tr](mailto:fidan.korkut@es.bau.edu.tr)  
Fidan Korkut Owen, PhD., Bahçeşehir University, Counseling and Guidance Program, İstanbul, Turkey, [fidan.korkut@es.bau.edu.tr](mailto:fidan.korkut@es.bau.edu.tr)

**Serap Özdemir.** Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma ABD, Burdur, Türkiye. [sozdemir@mehmetakif.edu.tr](mailto:sozdemir@mehmetakif.edu.tr)  
Serap Özdemir, PhD., Mehmet Akif Ersoy University, Counseling and Guidance Program, Burdur, Turkey, [sozdemir@mehmetakif.edu.tr](mailto:sozdemir@mehmetakif.edu.tr)

**Özlem Ulaş Kılıç.** Dr. Öğr. Üyesi Giresun Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Giresun, Türkiye. [ozlemulasss@gmail.com](mailto:ozlemulasss@gmail.com)  
Özlem Ulaş-Kılıç, PhD., Giresun University, Counseling and Guidance Program, Giresun, Turkey, [ozlemulasss@gmail.com](mailto:ozlemulasss@gmail.com)

### **Çıkar Çatışması / Conflict of Interest**


Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.  
There is no conflict of interest.

### **Fonlama / Funding**

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.  
Funding support was not taken.

### **ORCID**

Tansu Mutlu  <https://orcid.org/0000-0002-4758-1522>

Fidan Korkut Owen  <https://orcid.org/0000-0003-0144-1521>

Serap Özdemir  <https://orcid.org/0000-0002-1592-6952>

Özlem Ulaş Kılıç  <https://orcid.org/0000-0002-2757-7905>

**KAYNAKÇA**

- Akoğlan Kozak, M. ve Dalkıranoglu, T. (2013). Mezun oğrencilerin kariyer algılamaları: Anadolu Üniversitesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 41-52.
- Albion, M. J., & Fogarty, G. J. (2002). Factors influencing career decision making in adolescents and adults. *Journal of Career Assessment*, 10(1), 91-126. doi: [10.1177/1069072702010001006](https://doi.org/10.1177/1069072702010001006)
- Argyropoulou, E. P., Sidiropoulou-Dimakakou, D., & Besevegıs, E. G. (2007). Generalized self-efficacy, coping, career indecision, and vocational choices of senior high school students in Greece: Implications for career guidance practitioners. *Journal of Career Development*, 33(4), 316-337. doi: 10.1177/0894845307300412
- Arnett, J.J. (2014). *Sometimes goodbye is a second chance: Resilience in emerging adulthood*. (First edition). Oxford University Press: New York.
- Arnett, J.J., & Eisenberg, N. (2007) Introduction to the special section: Emerging adulthood around the world. *Child Development Perspective*, 1(2), 66-67. doi:10.1111/j.1750-8606.2007.00015.x.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1-11.
- Aydın, A., Sarier, Y., Uysal, Ş., Aydoğdu-Özoğlu, E. ve Özer, F. (2014). Türkiye’de öğretmen istihdamı politikalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(4), 397-420. doi: 10.14527/kuey.2014.016
- Bauman, Z. (2005). Education in liquid modernity. *The Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 27(4), 303-317. doi: [10.1080/10714410500338873](https://doi.org/10.1080/10714410500338873)
- Betz, N. E., & Serling, D. A. (1993). Construct validity of fear of commitment as an indicator of career indecisiveness. *Journal of Career Assessment*, 1(1), 21-34. doi: [10.1177/106907279300100104](https://doi.org/10.1177/106907279300100104)
- Betz, N. E., & Vuyten, K. K. (1997). Efficacy and outcome expectations influence career exploration and decidedness. *The Career Development Quarterly*, 46(2), 179-189. doi: [10.1002/j.2161-0045.1997.tb01004.x](https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.1997.tb01004.x).
- Brown, S. D., Hacker, J., Abrams, M., Carr, A., Rector, C., Lamp, K., ... & Siena, A. (2012). Validation of a four-factor model of career indecision. *Journal of Career Assessment*, 20(1), 3-21. doi: [10.1177/1069072711417154](https://doi.org/10.1177/1069072711417154)
- Büyüköze Kavas A. & Yerin Güneri, O. (2011, Ekim). *Üniversite öğrencilerinde kariyer kararsızlığının yordayıcıları: Sosyal bilişsel kariyer kuramına dayalı bir model önerisi*. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi, İzmir.
- Büyüköze Kavas, A., ve Topkaya, N. (Mayıs, 2014). *Üniversite öğrencilerinin kariyer kararsızlığında depresyon, kaygı ve stresin rolü*. Youth and Our Cultural Heritage International Congress, Samsun, Turkey
- Creed, P. A., Hood, M., Praskova, A., & Makransky, G. (2016). The career distress scale: Using Rasch measurement theory to evaluate a brief measure of career distress. *Journal of Career Assessment*, 24(4), 732-746. doi: [10.1177/1069072715616126](https://doi.org/10.1177/1069072715616126)

- Creswell, J. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Çam, S. (1995). Öğretmen adaylarının ego durumları ile problem çözme becerisi algısı ilişkisinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(6), 37-42.
- Di Fabio A., Palazzeschi L., Asulin-Peretz L., Gati I. (2013). Career indecision versus indecisiveness: associations with personality traits and emotional intelligence. *Journal of Career Assessment*. 21 42–56. doi: [10.1177/1069072712454698](https://doi.org/10.1177/1069072712454698)
- Doğanay, A. (2011). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminin öğretmen adaylarının felsefi bakış açılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 332-348.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 374-388
- Erdemir, N. (2010). Fizik öğretmen adaylarının bölümü tercih nedenleri ve mekanik konularda akademik başarı düzeylerine etkisi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-14.
- Ertem, H. Y., Engin-Demir, C. ve Gökalp, G. (2017). Öğretmen adaylarının kariyer planlaması: bir ihtiyaç analizi çalışması. 12th International Congress on Educational Administration, Ankara.
- Erus, S. M. ve Zeren, Ş. G. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kariyer uyumları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 657-668. doi: 10.5961/jhes.2017.242
- Fouad, N. A., Guillen, A., Harris-Hodge, E., Henry, C., Novakovic, A., Terry, S., & Kantamneni, N. (2006). Need, awareness, and use of career services for college students. *Journal of Career Assessment*, 14(4), 407-420. doi: [10.1177/1069072706288928](https://doi.org/10.1177/1069072706288928)
- Frydenberg, E., & Lewis, R. (2000). Teaching coping to adolescents: when and to whom?. *American Educational Research Journal*, 37(3), 727-745. doi: [10.3102/00028312037003727](https://doi.org/10.3102/00028312037003727)
- Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision making. *Journal of Counseling Psychology*, 43(4), 510-526. doi: [10.1037/0022-0167.43.4.510](https://doi.org/10.1037/0022-0167.43.4.510)
- Germeijs, V., & De Boeck, P. (2003). Career indecision: Three factors from decision theory. *Journal of Vocational Behavior*, 62, 11–25. doi: [10.1016/S0001-8791\(02\)00055-6](https://doi.org/10.1016/S0001-8791(02)00055-6)
- Giorgi, A. (1997). The theory, practice, and evaluation of the phenomenological method as a qualitative research procedure. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), 235-261. doi: [10.1163/156916297X00103](https://doi.org/10.1163/156916297X00103)
- Gökçe, A. T. (2013). Teachers' value orientations as determinants of preference for external and anonymous whistleblowing. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(4), 163-173.
- Groenewald, T. (2004). A phenomenological research design illustrated. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(1), 42-55. doi: [10.1177/160940690400300104](https://doi.org/10.1177/160940690400300104)
- Güldü, Ö, ve Ersoy-Kart, M. (2017). Kariyer planlama sürecinde kariyer engelleri ve kariyer geleceği algılarının rolü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(2), 377-400.
- Gündoğdu, K., Çimen, N. ve Turam, S. (2008). Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin görüşleri. *Abi Evran Üniversitesi Karşebir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 35-43.

- Hirschi, A. (2011). Vocational identity as a mediator of the relationship between core self - evaluations and life and job satisfaction. *Applied Psychology*, 60(4), 622-644. doi: [10.1111/j.1464-0597.2011.00450.x](https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2011.00450.x)
- Hürriyet (2018). Bakandan 5 önemli mesaj. <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/bakandan-5-onemli-mesaj-41002920> adresinden alınmıştır.
- Işık, E. & Bedel, A. (2013, September). *The relationship of career indecision to anxiety and life satisfaction in a sample of high school students*. İstanbul 2013 World Congress of Psychological Counselling and Guidance, Boğaziçi University, İstanbul, Turkey.
- Jung, H., Park, I. J., & Rie, J. (2015). Future time perspective and career decisions: the moderating effects of affect spin. *Journal of Vocational Behavior*, 89, 46–55. doi: 10.1016/j.jvb.2015.04.010
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 44-66.
- Kelly, K. R., & Pulver, C. A. (2003). Refining measurement of career indecision types: A validity study. *Journal of Counseling & Development*, 81(4), 445-453. doi: [10.1002/j.1556-6678.2003.tb00271.x](https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2003.tb00271.x)
- Kelly, K. R., & Lee, W. C. (2002). Mapping the domain of career decision problems. *Journal of Vocational Behavior*, 61(2), 302-326. doi: [10.1006/jvbe.2001.1858](https://doi.org/10.1006/jvbe.2001.1858)
- Korkut Owen, F. (2018). Psikolojik danışman adaylarının kariyer gelişim öyküleri, *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 22-47.
- Lease, S. H. (2004). Effect of locus of control, work knowledge, and mentoring on career decision-making difficulties: Testing the role of race and academic institution. *Journal of Career Assessment*, 12(3), 239-254. doi: 10.1177/1069072703261537.
- Lee, K. H. (2005). Coping with career indecision: Differences between four career choice types. *Journal of Career Development*, 31(4), 279-289. doi: [10.1177/089484530503100405](https://doi.org/10.1177/089484530503100405)
- Leong, F. T., & Chervinko, S. (1996). Construct validity of career indecision: Negative personality traits as predictors of career indecision. *Journal of Career Assessment*, 4(3), 315-329.
- Lipshits-Braziler, Y., Gati, I., & Tatar, M. (2015). Strategies for coping with career indecision: Concurrent and predictive validity. *Journal of Vocational Behavior*, 91, 170-179. doi: [10.1177/1069072718759983](https://doi.org/10.1177/1069072718759983)
- Lipshits-Braziler, Y., Gati, I., & Tatar, M. (2016). Strategies for coping with career indecision. *Journal of Career Assessment*, 24(1), 42-66. doi: [10.1177/1069072714566795](https://doi.org/10.1177/1069072714566795)
- Lipshits-Braziler, Y., Gati, I., & Tatar, M. (2017). Strategies for coping with career indecision: Convergent, divergent, and incremental validity. *Journal of Career Assessment*, 25(2), 183 – 202. doi: [10.1177/1069072715620608](https://doi.org/10.1177/1069072715620608)
- Lucas, M. S., & Berkel, L. A. (2005). Counseling needs of students who seek help at a university counseling center: A closer look at gender and multicultural issues. *Journal of College Student Development*, 46(3), 251-266. doi: 10.1353/csd.2005.0029
- Miller, A.D., & Rottinghaus, P.J. (2014). Career indecision, meaning in life, and anxiety: an existential framework. *Journal of Career Assessment*, 22(2), 233–247 doi: 10.1177/1069072713493763

- Mutlu, T. (2018). *The relationships among career influences, career exploration and career indecision: A test of Systems Theory Framework* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mutlu, T., Ozdemir, S., Ulas, O., & Korkut-Owen, F. (October, 2017). *Adaptation of the Strategies for Coping with Career Indecision: Preliminary findings*, II. INES Uluslararası Akademik Araştırmalar Kongresi, Antalya, Turkey.
- Notter, J., & Burnard, P. (2006). Preparing for loop ileostomy surgery: women's accounts from a qualitative study. *International Journal of Nursing Studies*, 43(2), 147-159. doi: [10.1016/j.ijnurstu.2005.02.006](https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2005.02.006)
- Pelit, E. ve Öztürk, Y. (2010). Otel işletmeleri işgörenlerinin iş doyum düzeyleri: Sayfiye ve şehir otel işletmeleri işgörenleri üzerinde bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 43-72.
- Penn, L. T., & Lent, R. W. (2018). The joint roles of career decision self-efficacy and personality traits in the prediction of career decidedness and decisional difficulty. *Journal of Career Assessment*, 1-14. doi: [10.1177/1069072718758296](https://doi.org/10.1177/1069072718758296)
- Ryff C. D. (2014). Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 83, 10-28. doi: 10.1159/000353263
- Saka, N., Gati, I., & Kelly, K. R. (2008). Emotional and personality-related aspects of career-decision-making difficulties. *Journal of Career Assessment*, 16(4), 403-424. doi: [10.1177/1069072710382525](https://doi.org/10.1177/1069072710382525)
- Saka, N., & Gati, I. (2007). Emotional and personality-related aspects of persistent career decision-making difficulties. *Journal of Vocational Behavior*, 71(3), 340-358. doi: [10.1016/j.jvb.2007.08.003](https://doi.org/10.1016/j.jvb.2007.08.003)
- Sampson, J. P. Jr., Peterson, G. W., Lenz, J. G., Reardon, R. C., & Saunders, D. E. (1996). *Career Thoughts Inventory: Professional manual*. Lutz, FL: Psychological Assessment Resources.
- Sampson, J. P., Reardon, R. C., Peterson, G. W., & Lenz, J. G. (2004). *Career counseling and services: A cognitive information processing approach*. Belmont, CA: Thomson/Brooks/Cole.
- Skinner, E. A., Edge, K., Altman, J., & Sherwood, H. (2003). Searching for the structure of coping: a review and critique of category systems for classifying ways of coping. *Psychological Bulletin*, 129(2), 216-269. doi: [10.1037/0033-2909.129.2.216](https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.2.216)
- Şahin, İ., Şahin-Fırat, N., Zoraloğlu, Y.R., Açıkgöz, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin sorunları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(4), 1435-1449.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri, üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Educational Administration: Theory and Practice*, 17(3), 429-452.
- Taylor, K. M., & Betz, N. E. (1983). Applications of self-efficacy theory to the understanding and treatment of career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 22(1), 63-81. doi: 10.1016/0001-8791(83)90006-4.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017). İşgücü istatistikleri. [www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24633](http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24633) adresinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2018). İşgücü istatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27696> adresinden alınmıştır.

- Ünal, Ç. ve İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 147-164.
- Viola, M. M., Musso, P., Inguglia, C., & Lo Coco, A. (2016). Psychological well-being and career indecision in emerging adulthood: The moderating role of hardiness. *The Career Development Quarterly*, 64, 387-396. doi: 10.1002/cdq.12073
- Vignoli, E. (2015). Career indecision and career exploration among older French adolescents: The specific role of general trait anxiety and future school and career anxiety. *Journal of Vocational Behavior*, 89, 182-191. doi: [10.1016/j.jvb.2015.06.005](https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.06.005)
- Walker, T. L., & Tracey, T. J. (2012). The role of future time perspective in career decision making. *Journal of Vocational Behavior*, 81(2), 150-158. doi: 0.1016/j.jvb.2012.06.002
- Walker, J. V. III, & Peterson, G. W. (2012). Career thoughts, indecision, and depression: Implications for mental health assessment in career counseling. *Journal of Career Assessment*, 20(4), 497-506. doi: [10.1177/1069072712450010](https://doi.org/10.1177/1069072712450010)
- Wilkins, K. G., Santilli, S., Ferrari, L., Nota, L., Tracey, T. J., & Soresi, S. (2014). The relationship among positive emotional dispositions, career adaptability, and satisfaction in Italian high school students. *Journal of Vocational Behavior*, 85(3), 329-338. doi: [10.1016/j.jvb.2014.08.004](https://doi.org/10.1016/j.jvb.2014.08.004)
- Xu, H., Hou, Z. J., & Tracey, T. J. (2014). Relation of environmental and self-career exploration with career decision making difficulties in Chinese students. *Journal of Career Assessment*, 22(4), 654-665. doi: [10.1177/1069072713515628](https://doi.org/10.1177/1069072713515628)
- Yerin-Güneri, O., Owen, D.W., Tanrıkulu, İ., Dolunay-Cuğ, F. ve Büyükgöze Kavas, A. (2016). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kariyer gelişimi ihtiyaçlarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(1), 178-193.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız-Akyol, E., & Bacanlı, F. (2019). Building a solution-focused career counselling strategy for career indecision. *Australian Journal of Career Development*, 28(1), 73-79. doi: [10.1177/1038416218779623](https://doi.org/10.1177/1038416218779623)
- Zhou, M., & Xu, Y. (2013). University students' career choice and emotional well-being. *Journal of Educational and Social Research*, 3, 243-248. doi: 10.5901/jesr.2013.v3n7p243.



## Extended Abstract

**Introduction:** One of the decisions that individuals must decide for their life is deciding their career. Sampson, Peterson, Lenz, Reardon, and Saunders (1996) stated that career decision making is one of the important developmental tasks of individuals. Emerging adulthood is one of the developmental periods that university students decide their career. Relevant research findings (Aydın Sarier, Uysal, Aydoğdu-Özoğlu & Özer, 2014; Büyükgöze Kavas & Topkaya, 2011; Büyükgöze Kavas & Yerin Güneri, 2011; Kelly & Pulver, 2003; Penn & Lent, 2018; Yıldız Akyol & Bacanlı, 2019;) indicated that university students are undecided about their career choice during this developmental period called as emerging adulthood. The studies are mostly aimed at examining the causes of emerging adults' career indecision and the consequences of their career indecision (Kelly & Lee, 2002; Saka, Gati & Kelly, 2008). In recent years, Lipshits-Braziler, Gati, and Tatar (2015) have developed a model of how university students cope with career indecision.

In the current study, it is examined the career plans of the emerging adults, the issues related to their careers which they are career undecided and the strategies of career indecision. Lipshits-Braziler, Gati and Tatar's (2015), Saka, Gati and Kelly's (2008), Lipshits-Braziler, Gati and Tatar's (2016) and Gati, Krausz and Osipow's (1996) theoretical background were considered in the research design and interpreting the research findings in the current study. It is thought that the findings of the current study may contribute to the literature related career indecision and strategies of career indecision.

**Method:** In order to answer the research questions, phenomenology method (Groenewald, 2004; Notter & Burnard, 2006) was used in the current study. A total of 85 emerging adults (73 female, nine male, and three not indicated), studying in the Faculty of Education of the university in the Mediterranean Region, participated in the study. Participants are mainly senior students. The data were collected through open-ended questions which were developed according to research questions. Responses of participants were evaluated through content analysis.

**Results:** Research findings showed that emerging adults primarily want to be assigned to a public school. It is understood that the effort to become an effective teacher after being assigned was also indicated by emerging adults. To obtain a master's degree, to work in a private institution, to hang out their shingle and to be a manager are among the career plans of university students. These career plans follow the career alternative of being assigned to a government agency. It was observed that four in five of the participants stated that they experienced career instability. It is understood that

situations with career indecision are more likely to experience a dilemma between alternative career plans. Additionally, emerging adults are undecided about the suitability of the teaching profession for themselves and whether they will be sufficient in this field. In addition, more than one-third of the participants who were experiencing career indecision stated that they did not know what to do if they could not be assigned. Examining emerging adults' statements about how they cope with career indecision, it is seen that productive coping strategies including information seeking, self-reliance/regulation and accommodation are the most used coping strategies by emerging adults. Following these strategies for coping with career indecision, instrumental help-seeking and emotional help-seeking are other strategies frequently used by emerging adults. Participants stated that they use the strategy of instrumental help-seeking, then they use the strategy of getting support in consultation with others and they use a limited number of emotional help-seeking strategy. The least used strategies for coping with career indecision by the participants are non-productive coping strategies including helplessness and submission.

**Discussion & Conclusion:** The career plans of the participants are similar in some respects with the research findings in previous studies. There two important issues which participants experience career indecision: 1) Emerging adults cannot make a decision between two different career alternatives, 2) Emerging adults cannot know what to do if they do not to be assigned. This finding indicates the need for career intervention to assist emerging adults to decide their career.

The fact that the responses to the latest research question to cope with career indecision close to the model proposed by Lipshits-Braziler, Gati, and Tatar (2015) suggest that this theoretical framework is suitable for explaining the coping strategies of university students studying in Turkey. Therefore, it is considered that the scale developed by Lipshits-Braziler, Gati, and Tatar (2016) according to their theoretical framework should be adapted to Turkish culture. In the current study, it was found that participants who will become teachers in the future used productive strategies when they experience career indecision. This finding is in line with previous findings and is also significant in terms of describing the situation in Turkey. Considering findings of the current study, it may be said that there is a need for effective career interventions in career centers in terms of understanding the career needs of emerging adults, widening their career goals and coping with career indecision and stress.